

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

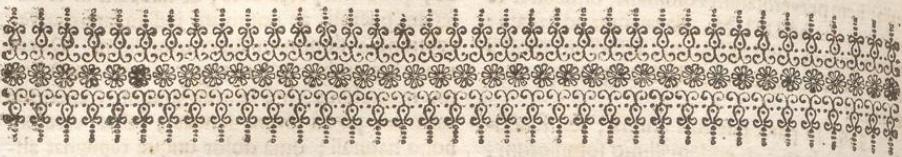
Theologia Scholastica

Mayr, Anton

MDCCXXXII

Quæstio I. De Essentia, & Divisionibus Gratiæ Actualis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-84303](#)

TRACTATUS THEOLOGICUS

In Primam Secundæ
D. THOMÆ.
DE DIVINA GRATIA ET MERITO.

Ribus disputationibus Tractatum hunc circumscribemus. Primâ agemus de Gratia Actuali, seu Gratia, quæ datur ad salutares actus eliciendos, tentationes vincendas &c. Altera agemus de Gratia Habituali, seu Sanctificante. Tertia de Merito. Prima complectitur in se questiones potissimum controversias cum Jansenistis, ratione auxiliis sufficientis. Altera paucioribus potest absolvī. Tertia paucissimis: quare, adjuvante ipsa Divina gratia actuali, sine qua boni nihil possumus, de eadem Tractatum inchoamus.

DISPUTATIO I.

De Gratia Actuali.

Differunt Gratia Actualis & Habitualis, quod ista, quæ etiam sanctificans dicitur, tanquam habitus aliquis, & qualitas permanens, ex se maneat, ut alii habitus, donec à contrario expellatur: at verò illa, seu gratia actualis, ex se transiens sit, & sicut actus, ita & ipsa transeat, quamvis à nullo contrario expellatur. De hac itaque, atque ejus essentia, necessitate, ac existentia per tres questiones sat longas nobis erit agendum. Agit autem Angelicus Doctor de gratia in 1. 2. à questione 109. usque ad 114. ubi de merito incipit, & usque ad finem 1. 2da de eodem differit: de quo & nos post finitas de gratia questio-nes, quantum opus fuerit, agemus: interim sit.

QUÆSTIO I.

De Essentia, & Divisionibus Gra-tiae Actualis.

ARTICULUS I.

Varia Acceptiones, & Divisiones Gratiae.

Solet aliás ante divisionem præmitti definitio rei; priùs enim solet ex peti notitia de essentia rei, quād de ejus partibus; at, cūm non satis inter auctores conveniat, in quo gratia consistat, priùs, ad meliorem naturę ejus indagationem, præmittenda sunt variaz, tum gratiaz divisiones, tum communiter receptaz hujus vocis Gratia acceptio-nes, quibus suppositis, tanquam ab omnibus fermè admisis, facilius pergere poterimus ad examinandam hujus rei essentiam. De his divisionibus, & acceptio-nes gratiaz, passim agunt auctores: nos communiori ubique adhærebi-mus, & cum iis, qui in terminorum acceptio-ne forte aliquantum discrepant, perspecta-mente, facile conveniemus.

4. Itaque in primis gratia in sensu grammatical significat *venustatem*, seu pulchritudinem corporis: sic Prov. 31. v. 30. dicitur: *Pallax gratia, & vana est pulchritudo.* Iterum in eodem sensu significat *elegantiam sermonis*: sic Ecclesiastici. 6. v. 5. Lingua eucharis (id est gratia) in bono homine abundat, & Luke 4. v. 22. de Christo dicitur: *Mirabatur in verbis gratiae, que procedebant de ore ipsius.* Ruris in eadem

eadem acceptance grammatical significat affectum benevolum: sic dicitur quis cum altero redire in gratiam: & hic modus loquendi est valde usitatus in Scripturis: sic dicitur Genes. 47. v. 29. Si inveni gratiam in conspectu tuo. & alibi passim. At de gratia, in hoc sensu grammatical accepta, nos hic non disputamus: sed de gratia, prout significat aliquid donum, vel auxilium ex gratuito favore à DEO collatum, quod tamen donum iterum est multiplex, atque valde diversum.

5. Alia enim est gratia naturalis, quæ est aliquid donum pure naturale; talis gratia est beneficium creationis, liberum arbitrium, & alia dona naturalia, quæ, si sint collata ex meritis Christi, sunt extrinsecè supernaturalia, & hinc aliquando etiam à Pateribus cum S. Augustino ep. 95. vocantur gratia; ita enim ait Hippone: Non improbanda ratione dicitur gratia DEI, qua creati sumus alia est tamen, qua predestinationi vocamur. Ratio autem istorum Patrum est; quia etiam ista à DEO in radice gratia conferuntur ob nullam DEI utilitatem; unde effectus predestinationis latius patet, quam gratia Theologica; nam hæc est intrinsecè supernaturalis: ille autem potest constare etiam gratia entitatis naturalibus, e. g. auditione istorum, vel illorum verborum, visione mortis talis, vel talis: ex quibus aliquis sumit occasionem melioris vita: quæ tamen gratia naturales peculiari modo ordinantur ad salutem predestinationis, & sic sunt effectus predestinationis.

Ad gratias intrinsecè naturales, & extrinsecè tantum supernaturales, potest etiam referri gratia extrinsecæ protectionis, quæ consistit in extrinsecæ remotione impedimentorum ad bene operandum; hæc enim ex intrinsecis suis non conductit ad visionem beatificam: sed tantum removet impedimenta, ut principium supernum, seu gratia operari possit. Unde non est gratia Theologica, seu intrinsecè supernaturalis, sed tantum extrinsecè, ratione decreti, vel motivi, vel modi conferendi.

6. Alia est gratia supernaturalis, quæ scilicet est donum, seu concursus, qui superat exigentiam totius naturæ creatæ; cum enim natura rationalis duplum finem respiciat, naturalem, & supernaturalem, etiam respicit duplum concursum, naturalem in ordine ad consequendum finem naturalem, supernaturalem autem in ordine ad finem supernaturalem. Quamvis enim in hac providentia, & statu elevationis, homo non amplius ordinetur ad finem naturalem, sed vel debeat consequi finem supernum, aut utroque excidere, tamen absolute potuisset à DEO ad eum finem ordinari: & finis, ad quem nunc ordinatur, ei non est naturalis, ut contra Michaelm Bajum definierunt Pius V. & Gregorius XIII. dum damnarunt propositionem illius 21. m. *Humanæ naturæ sublimatio, & exaltatio in confortum Divinæ naturæ, debita sunt integratæ prime conditionis: & proinde naturalis dicenda est, non supernaturalis.* Verum neque de gratia naturali, seu, ut quibusdam eam placet vocare, philosophica, agimus, sed de Theologica, seu illa, quæ supernaturalis est,

& quidem Theologicè talis, seu intrinsecè conducens ad visionem beatificam.

7. Hæc gratia Theologica dividitur in primis in gratiam increatam, & gratiam creatam. Prior, seu gratia increata consistit in praedicatis Divinis, sive absolutis, sive relativis. Hæc autem gratia potest praestare effectum suum, vel per unionem physicam; & sic Personalitas DEI, quæ per unionem physicam sanctificat humanitatem Christi, potest dici gratia increata, respectu ejusdem humanitatis: vel potest praestare effectum absque unione; & sic omnipotencia Divina, extrinsecè applicata, concurrens loco habituum, cum peccatore, habitibus spoliato, ad actum virtutis, est gratia increata. Sic etiam Spiritus Sanctus, cui specialiter opera superna attribuuntur, dicitur passim à Conciliis gratia; & etiam à S. Augustino serm. 61. de verbis Domini. c. 1. dicente: *Gratia quippe DEI donum DEI est: donum autem maximum ipse Spiritus S. est, & ideo gratia dicitur.* Huc reduci possunt merita Christi, quæ, utpote intrinsecè constituta ex dignitate increata Verbi, etiam quoad nobilissimum constitutivum accepta, sunt gratia increata. *Gratia creata* autem sunt omnia illa dona, quæ aliquid creatum sunt, & à benignissimo DEO gratuitè conferuntur.

8. *Gratia creata* distinguitur in *gratiam gratis dataam*, & *gratiam gratum facientem*; quamvis enim omnis gratia in gratis data, tamen *gratia gratis data* antonomastice vocatur illa, quæ non datur primariò in ordine ad sanctificationem recipientis, sed potius ad utilitatem Ecclesie, aut aliorum, de quibus gratis fuisse Suarez in prolegomeno 3. de gratia c. 4. At *gratia gratum faciens* est illa, quæ confertur in ordine ad sanctificationem propriam recipientis, quales sunt inspirationes, & illustrations supernæ &c. Quamvis autem istæ, quando homo iis non cooperatur, eum actu gratum, seu sanctum non faciant, nihil obest; quia id faciunt saltē in actu primo, hoc est, sunt aptæ, & intentæ ad gratum faciendum.

9. *Gratiae autem gratis datae numerantur novem* à S. Paulo 1. Coriath. 12. v. 8. Prima est *sermo sapientæ*, seu donum loquendi, inferendo ex fidei principiis conclusiones circa altissima mysteria, & prædicata Divina. Secunda est *sermo scientæ*, id est donum loquendi, inferendo ex principiis fidei conclusiones circa objecta creatæ. Tertia est *fides*, sumpta, non pro habitu fidei infuso, sed, vel pro fiducia ad patranda miracula, vel pro dono proponendi clare, & bene, fidei mysteria, ut etiam rudes facile ea intelligent. Quarta est *gratia sanitatum*, seu donum sanandi morbos, & ægritudines. Quinta *operatio virtutum*, seu donum ad celebriora patranda miracula, ad manifestandam apertius potentiam Divinam, qualia fecit Moses in Ægypto, & Apostoli in omni mundo.

Sexta est *prophetia*, seu donum prædicandi futura, vel manifestandi secreta cordium. Septima *discretio spirituum*, id est, donum discernendi cogitationes, affectiones, atque intentiones cordis, utrum sint à natura, an verò à spiritu Divino, an à spiritu malo, transformato in Angelum lucis. Octava *gratia linguarum*, seu

seu donum loquendi variis, & peregrinis linguis. Nona *interpretatio sermonum*, seu donum interpretandi sacras Scripturas, sive aperiendi sensus in iis latentes: vel etiam capiendo linguas obscurores, & intellectu difficultiores. Quenam autem ex his gratis concedantur per modum habitus, quenam per modum puræ motionis transiuntur, latè tractat Suarez *citato prolegom. 3. c. 5.*

10. Jam *gratia gratum faciens*, de qua nobis huc ex professo est sermo, alia est *habitualis*, alia *actualis*. Illa, seu *habitualis*, est gratia sanctificans, quæ instar habitus infunditur in baptismo, vel in sacramento pœnitentiarum, & augetur per actus supernaturales bonos, ac meritorios: manet etiam per se, ut habitus, donec per peccatum grave expellatur. Ad hanc gratiam habitualem reducuntur habitus virtutum Theologicarum, & moralium infusarum, itemque septem dona Spiritus Sancti, per quæ dicitur Spiritus Sanctus requiescere super hominem. At verò *gratia actualis*, quamvis ordinetur à DEO ad sanctificationem, seu justificationem nostram, tamen non semper in actu secundo nos justificat, quando nempe ei non consentimus, sed ei resistimus. Dein stare etiam potest cum peccato; nam utique peccatores plura recipiunt auxilia gratiæ *actualis*. Non tamen manet hæc gratia per modum habitus, sed transit per modum actus: imò, ut infra dicemus, probabilius hæc gratia stat in actibus vitalibus voluntatis, & intellectus.

11. Dividitur autem *gratia Theologica supernaturalis*, prout complectitur gratiam habitualem, & actualem, ulterius in *gratiam DEI*, & *gratiam Christi*. *Gratia DEI* dicitur à Theologis illa, quæ à DEO est, non per Christum, nec intuitu meritorum ejus data: talis est gratia unionis hypostaticæ, item lumen gloriae, & visio beatifica Christi quoad substantiam, quæ, ut communiter tradunt Theologi, Christus non est meritus. *Gratia Christi* est, quæ per Christum Redemptorem generis humani, sive intuitu meritorum ipsius, data est, qualis est omnis gratia, & gloria hominum, & Angelorum, ut iterum solet dici *tr. de Incarnatione*: & videtur indicare Apostolus *ad Ephesios 1. v. 3.* de DEO dicens: *Qui benedixit nos in omni benedictione spirituali in cœlestibus, in Christo*.

12. Jam verò *gratia actualis*, de qua, ut dictum n. 2. nobis nunc sermo est, dividitur ulterius in *gratiam sanitatis*, & *medicinae*, seu *medicinalis*. Ista, seu *medicinalis* est, quæ datur hominibus post lapsum in peccatum originale, qui per hoc redditi sunt infirmi & ægroti. *Gratia sanitatis* est, quæ datur sanis, hoc est, nullo morbo, aut vulnere peccati originalis afflicti. Talis gratia data est Beatissimæ, & Immaculissimæ Virgini, item Sanctis Angelis, rursus Adamo, & Evæ in primo instanti creationis: & danda fuisset etiam nobis, si in primo parente non peccasssemus.

13. Ulterius *gratia actualis* alia dicitur *excitans*, alia *adjuvans*: *præveniens*, *comitans*, *subsequens*; *operans*, *cooperans*: *gratia*, *sive auxilium*, *sive quo non*, & *auxilium quo*: tandem alia *gratia sufficiens*, alia *efficax*: ex quibus prædicatis tamen plura possunt eidem entitati gratiæ

convenire, ut patebit consideranti. *Gratia excitans* est illa, qua excitamus, monemus, & movemus à DEO ad operandum bonum. *Adjuvans* huc intelligitur, non quomodounque potens juvare; hæc enim dicitur à quibusdam tantum *adjutrix*: sed illa, quæ in actu secundo adjuvat; nam hic terminus *adjuvans* in his circumstantiis sumitur non latè, in quo sensu omnis ille dicitur adjuvare, qui auxilium qualecumque præstat, sed sumitur hic restringè à Theologis, & significat adjuvare actu agentem, & in hoc sensu nemo dicitur adjuvare, nisi etiam ipse agat, ut ait S. Augustinus *l. 2. de peccator. merito*. *Et remissione c. 5.* Nec adjuvari potest, nisi, qui etiam aliquid sponte conatur, & enarrat. *in psalm 78. ad v. 9.* Qui enim adjuvatur, etiam per seipsum aliquid agit. & *serm. 13. de verb. Apost. c. 11.* Nemo adjuvatur, si ab illo nihil agatur. Potest autem gratia juvare, vel moraliter, vel physicè cooperando, de quo plura infra.

Gratia præveniens, per quam simpliciter dicam intelligitur gratia intrinseca animæ, eique inhærens, atque ad actus bonos movens, est eadem cum gratia excitante: si autem intelligantur gratiæ extrinsecæ, gratia præveniens possunt esse prædestinatione, seu electio Divina, item extrinseca protecção, & similia. *Gratia comitans* est illa, quæ comitatur actu bonum elicitum, adeoque eadem est cum gratia adjuvante. *Gratia subsequens* etiam est eadem cum comitante; nam, quæ dicitur comitans respectu actus elicit, dicitur subsequens respectu gratiæ excitantis. Et hinc etiam S. Augustinus comitantem, & subsequentem sumit pro eadem. vide Suarez. *de gratia l. 3. c. 23.*

Gratia operans ad mentem S. Augustini est eadem cum excitante; quia per hanc (ut S. Aug. *ep. 105. sub initium ait*) *Paratur . . voluntas à Domino*: & per illam DEUS solus moraliter operatur, quamvis etiam nos physicè, sed indeliberatè eam gratiam producamus. *Cooperans* autem juxta eundem S. Doctorem eadem est cum adjuvante; sic enim loquitur *l. de grat. 8. liber. arbitr. c. 17. de DEO*: *Qui præparat voluntatem, & cooperando perficit, quod operando incepit*. Ubi noto cum Suarez. *l. 3. de grat. c. 24. n. u.* *Gratia cooperans* potest sumi duplicitate. 1. pro actuali influxu gratiæ, qui imbibitur in essentia actus liberi supernaturalis meritorii, seu est ipse actus liber, & formalis cooperatio DEI cum libero arbitrio; nam ipse actus, aut cooperatio est etiam gratia, ut nemo dubitat, & breviter ostendit Eximus *prolegom. 3. de grat. c. 6. n. 9.* unde ipse actus noster bonus dicitur gratia cooperans, ut etiam expressè afferit S. Thom. *l. 2. q. 111. a. 2. in corp.* & idem potest etiam dici *auxilium*; nam etiam per ipsum actum DEUS nos formaliter adjuvat; quia formaliter per eum cooperatur: quod cooperari est formalissime adjuvare. 2. *gratia cooperans* potest sumi pro auxilio, quod sit principium actus superni, atque huc & nunc actualiter illum actum producat, & per quod DEUS actualiter influat.

14. *Auxilium sine quo non*, est illud, quod est ita necessarium, ut sine eo non sit expedita potentia ad agendum, quamvis non necessarium cum illo agat. *Auxilium quo est*, per quod fit ipse

ipse actus: sic S. Augustinus de corr. Et gratia c. 12. ait, alimento esse, sine quo non vivitur, quamvis cum eo non necessario vivatur; potest enim abundans alimentis mori: econtra ait, beatitudinem (intelligendo formalem) esse auxilium quo; quia, qui eam habet, non potest non esse beatus. *Gratia sufficiens* est, cum qua possumus agere: & quidem purè sufficiens est, cum qua quidem possumus agere, sed ex nostra culpa non agimus.

Gratia efficax potest duplaci in sensu accipi: vel, ut significet tantum auxilium, quod in se habet viam, virtutem, potentiam, seu efficaciam in actu primo, sicut e. g. sol est causa efficax caloris, licet sèpè ab eo producendo impediatur: item medicina est efficax, etiòm non somnatur, vel aliquando ob alia impedimenta sanitatem non efficac. Et in hoc sensu omnis gratia sufficiens est efficax; alias enim repta non sufficeret, ut rectè probat Reverendissimus Knippenberg Inquisitor Coloniensis, ex ord. D. Dominicis in opusculo contra librum auctoris anonymi a. 3. Neque nos hoc negamus, quando negamus, ad eliciendum actum bonum prærequiri necessariò gratiam efficacem: imò in hoc sensu gratiam efficacem necessariam esse, atque semper dari, quando homo est proximè liber ad actum bonum, contra Jansenistas constantissimè contendimus. At verò negamus, prærequiri ad actum bonum gratiam efficacem in alio sensu, in quo antonomastice à Theologis accipitur, quando gratiam efficacem simpliciter dictam indigitare volum; tunc enim intelligitur gratia efficax, seu effectrix actu, sive quæ intalibiliter post se trahit actum bonum, in ordine ad quem datur: & talem negamus necessariam esse; quia, etiòm actus non sequatur, poruit tamen auxilium præcedens vere sufficiens fuisse.

ARTICULUS II.

In quo consistat Gratia Actualis.

15. **D**ux sunt celebriores sententiae hac de re. Prima Thomistarum cum Alvarez disp. 74. de auxiliis, qui dicunt, gratiam excitantem, prævenientem, vel etiam adjuvantem, non solum stare in actibus vitalibus indeliberatis, intellectus, & voluntatis: sed etiam in qualitate mortua, supernatura, et sentialiter fluida, sive transeunte cum actibus, ad quos movet per modum physici impulsus, & ad quos effectivè concurrit: quámque qualitatem DEUS nobis, juxta istos auctores, infundit ad hoc, ut illas illustrationes, & inspirationes indeliberatas, utpote actus intellectus, & voluntatis, producamus.

Altera sententia est eorum, qui dicunt, gratiam excitantem, & prævenientem, stare in ipsis actibus vitalibus sanctorum illustrationum, & affectionum, quas DEUS producit in nobis sine nobis liberè, aut moraliter cooperantibus; quamvis ad eas, utpote actus immanentes, potentia nostra physice, sed indeliberatè concurrant. Ita Suarez l. 3. de auxiliis gratie c. 4. n. 2. Tannerus, Amicus, Oviedo, Arriaga, aliquique ex nostris, & externis: imò juxta Suarez ibidem communiter etiam antiqui Theologi.

R.P. Ant. Mayr, Theol. Tom. I.

16. Dico cum hac secunda sententia. Omnis gratia interna excitas, aut præveniens ad opera salutaria, saltem in hac providentia, consistit in ipsis actibus vitalibus, seu illustrationibus intellectus, & affectionibus voluntatis: non autem in qualitate non vitali. Probatur. In quo consistat gratia, in hac providentia, debet desumiri ex Conciliis, & Patribus, nec debet alia adiutri, quām quæ ab his traditur: atqui à Conciliis, & Patribus, non traditur alia gratia, quām quæ consistit in actibus vitalibus: ergo. ma. videtur innegabilis; cùm doctrina de gratia delumenda sit tota, ex revelatione Divina, & Sacra Scriptura sensu, per Concilia, & Patres explicato.

Probatur mihi, in primis ex Tridentino, quod sess. 6. c. 5. ita habet: *Declarat Sancta Synodus præterea ipsius justificationis exordium in adultis, à DEI per Christum JESUM præveniente gratia, sumendum esse, hoc est, ab ejus vocatione, qua, nullis eorum existentibus meritis, vocantur, ut, qui per peccata a DEO aversi erant, per ejus excitantem, atque adjuvantem gratiam, ad convertendum se, ad suam ipsorum justificationem, eidem gratiae libere assentiendo. Et cooperando, disponantur, ita, ut tangente DEO cor hominis, per Spiritus sancti illuminationem, neque homo ipse nihil omnino agat, inspirationem illam recipiens; quippe qui illam abhinc potest: neque tamen sine gratia DEI, movere se ad justitiam coram illo, libera sua voluntate possit.*

Ex quibus verbis habetur, gratiam excitantem esse vocationem: atqui vocatio non est qualitas mortua, sed actus vitalis, per quem cognoscimus voluntatem DEI, & illuminamur interne. Ex insidem habetur, gratiam, per quam DEUS tangit, seu movet cor hominis (non materialiter, sed spiritualiter) esse illuminationem: hæc autem illuminatio interna, seu illustratio, aliud non est, quām cognitionis in intellectu producta, per quam supernaturaliter cognoscimus, quid sit bonum, ac honestum. Pariter Concilium Senonense decreto 15. de libero arbitrio, dum voluntatem humanam gratiæ juvari tradit, id magis explicans dicit, eam interiori quodam, & oculu secretoris inspirationis afflatu contadam, sepe convertere ad DEUM. Sic etiam Cœlestinus l. epist. 1. ad Episcopos Gallie de gratia ait: *Preparatur voluntas à Domino, Et ut boni aliquid agant, paternis inspirationibus suorum ipse tangit corda fidelium.*

17. Probatur eadem minime ex Patribus, præsertim ex S. Augustino, cuius authoritas in materia de gratia præ aliis magna est, & qui variis locis gratiam in actibus vitalibus stare afferit. Sic l. de spir. & liter. c. 34. *Visorum suorum bus agit DEUS, ut velimus. Et ut credamus, & l. 2. de peccatis. merit. Et remiss. c. 17. Ut autem innotescat, quod latebat, Et suave fiat, quod non delectabat, gratia DEI est. & c. 19. Cum autem ab illo illius adjutorum deprecamur, ad faciem, perficiendamque justitiam, quid aliud deprecamur, quām, ut apparet, quod latebat, Et suave fiat, quod non delectabat (Editio Antwerpiana habet: ut apertat, quod latebat, Et suave faciat, quod non delectabat: quæ verba à prioribus sensu non discrepant) ubi particula quid aliud, per interrogationem addita, significat idem, ac nihil aliud: adeoque ex S. Augustino gratia illa non est aliud, quām illuminationis,*

minatio, & inspiratio vitalis. Similia habet alibi, quæ per decursum hujus tractatū plura afferemus. Eodem modo gratiam explicat S. Prosper l. 2. de vocatione gentium c. 26. Gratia quidem DEI in omnibus justificationibus principaliter preminet, suadendo exhortationibus, monendo exemplis, terrendo periculis, incitando miraculis, dando intellectum, inspirando consilium, cōrque ipsum illuminando, & fidei affectionibus imbuedo. item S. Cyri. l. 4. in Joannem c. 6. dum ait, homines trahi ad Christum monitione, doctrinā, revelatione, ineffabiliter facta. Confirm. tandem conclusio ratione negativa; quia scilicet qualitatis distinctæ, in qua gratia consistat, nulla unquam necessitas potest probari.

ARTICULUS III.

Solvuntur Objectiones.

18. Ob. 1. Gratia præveniens, & excitans, est illa, quam DEUS facit in nobis sine nobis: ergo non potest stare in actibus vitalibus. conseq. patet; quia actus vitales essentialiter producuntur à vivente; nam sunt actiones essentialiter immanentes: adeoque illustrationes intellectus, & inspirationes voluntatis, producuntur etiam à nobis, qui per eas illustramur. antec. probatur ex Scripturis. psal. 120. v. 2. dicitur: *Auxilium meum à Domino, qui fecit cœlum & terram:* ergo gratia, sive auxilium, ita est à DEO, sicut cœlum, & terra, quæ ab ipso solo, absque ullo alterius influxu, producta sunt. Idem antec. etiam probatur ex Concilio Araucano II. quod cap. 20. ait: *Multa in homine bona sunt, que non facit homo: quod potissimum à Concilio dictum est de gratia præveniente: ergo.*

Resp. dist. antec. Gratia est, quæ DEUS facit in nobis sine nobis, moraliter, aut meritorie concurrentibus. conc. antec. sine nobis physicè concurrentibus. neg. antec. & conseq. ad primam probationem. neg. conseq. Non dicit psalmista, eodem modo produci gratiam, quo producitur cœlum, & terra: sed tantum dicit, produci eam ab eodem DEO. Ad 2. prob. ex Araucano servit superior distinctio de influxu libero morali, & meritorio, & de influxu tantum physico. Neque Concilium excludit aliud influxum, quæ moralem, & meritorium; quia plus non requiritur ad intentum Concilii, quod contra Massilienses voluit definire, quod natura, nisi gratia præventa, non possit elicere actum salutarem, vel, prout oporiet, ut ei *justificationis gratia conferatur*, qui est modus loquendi Tridentini.

Ad clariorem rei hujus intelligentiam notandum, particulas *sine nobis*, triplicem cooperationem excludere posse, physicam, liberam, & meritoriam: quamnam autem excludant, ex circumstantiis, & subjecta materia est colligendum. Certum autem est, in hac materia de gratia præveniente, ex mente Conciliorum, & Patrum, per particulas *sine nobis*, excludi semper influxum liberum, & meritorium; nam, si homo in primam gratiam influeret meritorie, adeoque eam mereretur, non jam esset gra-

tia, & minus essent gratia ea, quæ eam conseruantur: quæ tamen ideo dicuntur gratia; quia in prima gratia, tanquam in radice, gratis datur.

At non excludunt Concilia, aut Patres influxum purè physicum, indelibertatum, & nefarum; quia hic influxus, qui nec liber, nec moralis, nec meritorius est, nullo modo prajudicat intentioni Conciliorum, quæ sunt contra Pelagianos, & Semipelagianos afferere, gratiam præcedere omne meritum nostrum, & proflus gratis, absque prævio ullo merito, dari, nec naturam sufficientem esse ad merendum etiam initium fidei. Imò influxus physicus in gratiam est ad mentem Conciliorum, & Patrum, qui gratiam volunt in actibus vitalibus stare, ut probatum à n. 16.

Accedit, quod Concilia, & Patres dicant, illud quoque facere DEUM solum, vel sine nobis, in quod tamen etiam nos physicè influimus: ergo tantum excludunt influxum moralis, & meritorium. antec. prob. Sic S. Augustinus epist. 105. longè post medium ait: *Quod enim promittit DEUS, non facit nisi DEUS:* ubi illud nisi, quod significat DEUM solum, non excludit nostram cooperationem physicam; cum DEUS promittat etiam visionem beatificam, quæ est manifestè actus vitalis, & in quem influimus. Sic etiam promittit DEUS Ezechielis 11. v. 19. se ablaturum cor lapideum, & daturum cor carneum, seu molliorem affectum erga bonum: in quem etiam physicè influimus. Sic Tridentinum citatum n. 16. ait, DEUM tangere cor hominis per illuminationem: utique autem DEUS solum dicitur tangere, & non homo ipse; alias gratia etiam esset ab ipso homine: & tamen homo quoque ad eam illuminationem cooperatur, quamvis non liberè cooperetur.

Dein ea, quæ non facimus liberè, & moraliter, juxta modum loquendi Scripturarum, & Patrum, non censetur facere. Sic Paulus ad Romanos 7. v. 17. de motibus inordinatis involuntariis ait: *Nunc autem jam non ego operor illud, sed quod habitat in me peccatum: quamvis physicè utique in eos actus influxerit.* Sic Christus Matth. 10. v. 20. ait Apostolis: *Non enim vos estis, qui loquimini: sed Spiritus Patris vestri, qui loquitur in vobis:* utique autem etiam ipsi, physicè saltē, locuti sunt. Sic D. Bernardus de gratia, & libero arbitrio c. 44. n. 46. ait: *DEUS tria hæc, hoc est, bonum cogitare, velle, perficere, operatur in nobis: primum profecto sine nobis, secundum nobiscum, tertium per nos facit.* Et tamen utique in cogitationes, & volitiones nostras physicè influimus.

19. Ob. 2. Ad hoc, ut gratia sit à DEO sine nobis, debet excludi concursus noster, tam physicus, quæ moralis: ergo. Confirm. Gratia excitans est pulsatio januæ cordis, iuxta illud Apocal. 3. v. 20. *Sto ad ostium, & pulso:* sed pulsatio est à solo pulsante, non à recipiente pulsationem: ergo etiam gratia est à solo DEO. Resp. neg. antec. ut pater ex iam dictis. Addo tantum hoc: sicut non potest dici, peccatum esse à DEO, licet hic physicè ad illud concurredit; quia scilicet non concurredit imputabilitate: ita neque gratia potest dici esse à nobis, licet physicè

physice in eam influamus ; quia non influimus
in illam imputabiliter.

Ad confirm. potest negari min. nam etiam janua pulsata concurret physice ad sonum, ut puto esse clarum. dist. tamen ma. gratia est pulsatio tantum materialis, & externa. neg. ma. spiritualis, & interna. conc. ma. & eodem modo dist. min. neg. conseq. Certè à Tridentino, & Cœlestino Papa citatis n. 16. dicitur DEUS tangere (hoc est, pulsare ; quia sunt idem) per illuminationem, quæ physice etiam est ab homine ; illuminatio enim, seu cognitio boni, dari non potest sine physico nostro concurso. Ubi nota, pulsationem DEI dupliciter nos posse audire : primò per concursum liberum, & consensum præstitum gratiae : & hæc auditio distincta est à pura vocatione juxta illud psal. 84. v. 9. Audiam, quid loquatur in me Dominus DEUS : secundò per solam perceptiōnem, aut receptionem inspirationis : quæ non est distincta realiter à vocatione, sed tantum formaliter, & dicitur vocatio, quatenus fit à DEO, seu quatenus est actio DEI : quatenus autem nobis inhæret, & objectum, à DEO intentum, vitaliter repræsentat, dici potest auditio, juxta illud psalmi 94. v. 8. Hodie, si vocem ejus audieritis, nolite obdurare corda vestra.

20. Ob. 3. Si gratia præveniens, à qua habetur salutis exordium, esset actus vitalis, simili à DEO, & à nobis physice productus, tunc justificationis initium reduceretur tam in iнос, quam in DEUM : sed hoc est Semipelagianum : ergo. Resp. neg. ma. Ut utriusque attribui posset justificationis exordium, deberet illud esse tam imputabile nobis, seu nostræ nature, quam DEO : atqui hoc nullatenus ex nosfuis principiis sequitur ; nam dicimus, illum concursum nostrum, purè physicum, indeliberatum, & nullo modo moralem, vel imputabilem, aut meritorium esse: sicut pari ex ratione DEO imputari non potest peccatum. Semipelagiani autem docebant, naturam nostram, solis viribus sibi debitis, elicere merita, qua sint initium salutis, & quibus meritis salus inchoetur, quibus etiam debeatur gratia, ad salutem perficiendam : à quo errore doctrina nostra longissime distat, quantum scilicet actus proorsus non meritorius à meritorio.

21. Ob. 4. S. Paulus ad Rom. 8. v. 14. ait : Quicunque enim spiritu DEI aguntur, ii sunt filii Dei: ergo homines aguntur gratiā DEI: sed agi non est agere, seu physice concurrere : ergo non concurrent homines physice ad gratiam DEI, prob. min. ex S. August. c. 2. de gestis Pelagii (qui liber non quidem habet inter opera S. Augustini, quia teste Bellarm. de script. Ecclesi. primum postea inventus est : habetur autem apud Suarezum p. 1. de grat. prolegom. 6.) dicente : Quenam regitur, aliquid agit : Et a DEO regitur, ut recte agat : qui autem agitur, agere aliquid ipse vix intelligitur. Resp. neg. min. subsumptam, ad prob. S. Aug. non ait : Nihil agere intelligitur, sed vix aliquid, hoc est, quasi nihil, qualis est hic influxus physicus, qui in genere moris nihil reputatur. Imò S. Augustinus l. de corr. & grat. c. 2. hanc nostram responsonem claram confirmat, sic scribens : Aguntur enim, ut agant, non, ut ipsi nihil agant.

Dices 1. In quo ergo distinguuntur agi, & regi ? Respondet S. Chrysostomus homil. 4. in epist. ad Rom. non valde longè ab initio sic scribens : Quicunque spiritu ducuntur, hoc est, quicunque omnem vitam ita vivunt. Quid autem velit per hoc ita intelligi, explicavit superius, nempe ut non corpus solum, sed ipsam etiam animam ductui S. Spiritus subjiciant, nec velint animam dominari suo instituto, sed subjici potestate S. Spiritus : adeoque ii tantum reguntur, qui non ita vivunt. Resp. 2. S. Augustinus eo loco non opponit, agi Divinum, & regi Divinum ; nam ibidem dicit : Spiritu sapientiae, non viribus propriæ voluntatis, reguntur, & aguntur filii DEI : adeoque agnoscit, etiam esse filios DEI, qui reguntur à DEO : consequenter hinc non facit discrimen, inter agi per gratiam Divinam internam, & regi per illam (quidquid sit, an aliquod discrimen sit) sed opponit sibi agi Divinum, & regi Pelagianum : atque inter hæc facit discrimen ; nam opponit sibi operari ex spiritu sapientiae, hoc est, ex gratia DEI interna, & operari ex viribus naturæ debitibus.

Pelagius enim docebat (ut eodem loco habet S. Augustinus) omnes propria voluntate regi : adeoque homines, solis viribus naturæ debitis, à DEO regi : vel saltem volebat, solas naturæ vires à DEO dirigi per legem, atque doctrinam, hoc est, per gratiam externam. ita refert S. Augustinus epist. 107. additique, Pelagium in hunc sensum male interpretatum esse illud psal. 36. v. 23. A Domino gressus hominis diriguntur (ita legebat S. Augustinus, modò legitur : Apud Dominum.) Econtra S. Augustinus hoc constanter negabat, & contendebat, filios DEI spiritu sapientiae agi, & non viribus naturæ regi, hoc est, ex gratia DEI habere, ut bene agant, & etiam, ut bene velint ; hinc ait, eodem verbi psalmi statim addi : Et viam ejus voluit : hoc est, homo volet viam DEI ; quia scilicet à DEO per gratiam, seu spiritum sapientiae, directus est : non autem dicitur : Quia viam ejus voluit : seu quia viribus naturæ bene usus est, ideo ad gratiam directus, vel promotus fuit. In hoc autem sensu utique diversissima sunt, regi Pelagianum, & agi Divinum : illud denotat piè operari ex viribus naturalibus : hoc significat operari piè, seu ad salutem, virtibus supernis.

Quare ex S. Augustino is, qui juxta Pelagium tantum regitur, agit viribus naturæ, & tanquam causa principalis : quod cum nequeat homo in ordine ad actus supernaturales, recte rejicitur error Pelagii, volentis, hominem etiam à DEO tantum regi ordinare ad actus supernos : qui autem agitur, juxta S. Augustinum agit viribus supernæ gratiae, & consequenter vix agit, nam, si non agat liberè, aut imputabiliter, sed concurrendo tantum physicè ad gratiam, seu illustrationem indeliberatam, moraliter non agit. Si autem agat liberè, & imputabiliter, in ordine ad actus meritorios, seu salutares, tamen non agit ut causa principalis : hæc enim est gratia juxta illud Apostoli 1. Cor. 15. v. 10. Non ego autem, sed gratia DEI mecum : & hæc longè plus agit, quamvis etiam homo ex Tridentino non omnino nihil agat : quia autem longè minus agit, dicitur juxta S. Augustinum vix agere.

22. Dices 2. Plus est agi, quam regi : sed regi

regi est moveri moraliter: ergo agi est moveri physicè per qualitatem mortuam, Resp. Argumentum est simile huic. Gravius est furtum decem crucigerorum, quām tantū duorum: sed furtum duorum est veniale: ergo furtum decem crucigerorum non est veniale, sed mortale: quæ argumentatio est nulla. In forma respondeo, syllogismum non esse bonum, ut jam ostensum dist. tamen ma. plus est agi Divinum, quām regi Pelagianum. conc. ma. agi Divinum, quām regi Divinum, neg. ma. & om. mi. neg. conseq. Excessus autem stat in eo, quod ex una parte sint vires supernæ, ex altera naturales, quæ ab illis plurimū superantur. Qui admittunt discrimen inter agi Divinum, & regi Divinum, dicunt, per illud intelligi collationem gratiæ efficacis, per hoc collationem gratiæ tantum sufficientis: in quo utique est excessus magnus. Sed dubito, an hoc sit ad mentem S. Augustini, qui loc. cit. n. 21. pro eodem videtur sumere reguntur & aguntur; quia ea conjungit, item dicit, eum, qui regitur, plus agere, quām qui agitur; cùm tamen instructus gratia sufficienti non agat; at verò agat instructus efficaci. Minime autem per hunc textum probatur motio physica per gratiam, tanquam qualitatem mortuam; nam, cùm de hac non fuerit controversia inter S. Augustinum, & Pelagium, sed lis tantum fuerit de necessitate alicuius gratia supernaturalis intrinsecæ, non potest ex hoc textu inferri, quod S. Doctor talem motionem voluerit adstruere.

23. Dices 3. Homo per gratiam non tantum ducitur, sed trahitur, juxta illud Joan. 6. v. 44. Nemo potest venire ad me, nisi Pater, qui misit me, traxerit eum: atqui duci est moveri moraliter, per illuminationes vitales, in quas physicè influit homo motus, seu ductus: ergo trahi est moveri physicè, per qualitatem mortuam, in quam non physicè influit homo motus. Resp. Duci præcisè, prout hic sumitur, in actu primo, potest dici etiam de eo, qui non sequitur, seu non consentit gratiæ: si quis verò ductum sequitur, is jam trahitur; unde trahi est excitari per gratiam prævisam cum consensu conjugendam.

In forma neg. conseq. Utrumque, duci, & trahi, est moveri moraliter: sed differunt in eo, quod trahi connotet gratiam efficacem, duci verò sufficientem. Neque verum est, quod trahit intelligatur physica; nam S. Aug. tr. 26. in Joannem post initium ait: Trabitus animus & amore: qui utique est actus vitalis, & tractio moralis, non physica: & paulò post addit: Voluptate traheris... trahit sua quemque voluptas. iterum inferius: Ramum viridem ostendis ovi, & trabis illam: nubes pueru demonstrantur, & trahitur, & quia, quò currit, trahitur, amando trahitur &c. quæ omnes tantum sunt tractiones morales. Qui autem dicunt, hanc tractionem moralēm accedere ad Semipelagianismum, aut non satis capiunt, aut capere nolunt, in quo sit ea hæresis. Sed de hac actum est trahit de DEO. n. 415. & paulò post iterum de ea mentio fiet.

24. Ob. 5. Gratia excitans, quæ consistet in qualitate mortua, non repugnat: ergo debet admitti in hac providentia. Confirm. 1. Non est contra mentem Scripturæ, Conciliorum, & Patrum, admittere gratiam prævenientem, non

vitalem, nobis inhærentem, & physicè effectivam illarum illustrationum supernaturalium, etiam indeliberatarum, quibus excitamur: ergo debet admitti talis gratia. Confirm. 2. Connaturalius est, naturam elevari per potentiam intrinsecam, quām per extrinsecam: ergo debet admitti ea qualitas; alias enim deberet natura, ad producendas primas affectiones supernaturales, elevari per omnipotentiam DEI extrinsecè applicatam; quia tunc necdum habet habitum, prob. conseq. hæc ipsa connaturalitas est sufficiens ratio, cur admittantur habitus virtutum infilarum: ergo etiam est sufficiens ratio, cur admittatur hæc qualitas.

25. Resp. neg. conseq. à potentia enim ad actum nullum est argumentum affirmativum, ut constat apud omnes. Ad 1. confirm. Resp. 1. om. antec. neg. conseq. debet res, que non aliunde probatur, non tantum non esse contra Scripturam, sed etiam in ea habere fundamentum. Resp. 2. neg. antec. nam ea, quæ Tridentinum, & Patres citati n. 16. & seq. dicunt de gratia, ejusque munii, & effectibus, non convenienti qualitat mortua. Ad 2. confir. neg. antec. Ut rectè observat Gormaz in M. S. ubi non est positivum prædicatum, neque est comparativum: seu, ubi non est connaturalis, neque est connaturalius; cùm ergo natura nostra non sint connaturales potentiaæ supernaturales, neque possunt esse connaturaliores. Aliud est, quod gratiæ sanctificanti, quæ est quasi natura in ordine superno, connaturales sunt potentiaæ, seu habitus supernaturales infusi. Neque negamus, quod in homine habente gratiam sanctificantem, & consequenter habitus virtutum, illi possint etiam influere in actus indeliberatos illos, qui sunt gratia excitants.

At, si gratia sanctificans desit, & consequenter non adhuc habitus (excepta fide, & spe, qui manent, donec per contraria ipsis peccata infidelitatis, aut desperationis expellantur) tunc neque adiunt potentiaæ intrinsecæ; quia non adest radix ipsas exigens. Et tunc suppletur earum defectus per potentiam DEI extrinsecè applicatam. Ubi hoc addendum, gratiam DEI existantrem, consistentem in vocatione, seu illuminatione, non esse suppleabilem per potentiam DEI extrinsecè applicatam; quia non potest creatura intelligere, neque supernaturaliter, sine actu vitali, per solam DEI potentiam. At gratia DEI physicè tantum concurrentes (quales sunt habitus) possunt suppleri; quia potest aliquis agere, modò habeat aliquam virtutem adjuvabilem, sive juvetur extrinsecè, sive intrinsecè, e.g. qui prius non potest portare pondus, potest juvari, vel extrinsecè, si robustior intrinsecè in corpore fiat, vel extrinsecè, si alius extinsecè simul cum eo portet.

26. Dices. Saltem convenientius est, ut creatura semper agat per potentias intrinsecas, quām per adjutorium tantum extrinsecum: ergo debet in defectu habitum, e.g. in peccatore, admitti hæc qualitas mortua, quæ sit principium intrinsecum eliciendi actus supernaturales, etiam indeliberatos, ne debeat recurri ad omnipotentiam DEI extrinsecè applicatam. Confirmatur. Gratia stans in actu vitali, adeoque tantum moraliter movens, & adiuvans, non sufficienter juvari.

lavit, aut determinat voluntatem: ergo debet admitti physicè móvens, & physicè influens. Resp. neg. antec. intellectum de actionibus supernaturalibus; cùm enim istæ actiones naturæ creatæ non habent gratiam, tanquam radicem potentiarum intrinsecarum; per se non convenient, sed supra ipsam sint, ea non magis exigit agere supernaturaliter per potentias intrinsecas, quæ per extrinsecas, & spectat ad DEUM eligere, quomodo velit concurrere. Unde Patres, ac Theologi non admittunt habitus internos infusos, tanquam connaturaliores naturæ, sed tanquam connaturaliores gratiæ.

Neréplices, Thieologos communiter doce-re, animam Christi, eoque operata sit modo convenientissimo, operatam esse per habitus intrinsecos; Respondet enim facile, illi animæ, unitæ Divinitati, fuisse actiones supernaturales debitas, & positivè convenientes: adeoque etiam debitas, ac convenientes fuisse potentias intrinsecas ad eas actiones: at non sunt ita debitas actiones supernaturales naturæ puræ, & gratia sanctificante non instructæ. Neque pertinet ad suavem DEI providentiam, dare vi-
res intrinsecas homini, nisi in ordine ad naturales, vel in ordine ad supernaturales tunc, quando homo est in statu perfecto, seu gratiæ: non vero, quando est in contrario statu.

Ad confirm. neg. antec. supposito enim, quod homo habeat con principia supernatura-
lia, physicè influentia, e. g. habitus virtutum, vel omnipotentiam DEI, specialiter, & supernatu-
raliter applicatam, sufficientissimè potest ju-
vari, & moveri illustrationibus &c. sicut in
ordine ad actus naturales movetur à consiliis, &
rationibus naturalibus. Et utique aliquis juva-
tur, quando animatur, & incitat; certè sa-
ppitime dicitur aliquis juvari consilio, adhor-
tatione &c. sine quibus animus, aut languidus
non auderet, aut mox desisteret, vel dubius, &
incertus hæreret, nec ageret: & ita etiam magnum
est auxilium gratiæ moraliter incitantis.

ARTICULUS IV.

27. **D**ico. Probabilis gratia actualis excitans non physicè influat in actus salutares, ita Suarez l.3. de gratia. c. 17. n. 5. Oviedo in 1. 2. tr. 7. controv. I. pndt. 7. n. 61. Gormaz in manuscriptis & aliis, præterim antiqui; nam, ut ait Suarez cit. cap. n. 16, nec Divus Thomas, nec alii Theologi antiqui, hanc efficientiam physicam gratiæ tribuunt: quamvis, ut ait Eximus, diligenter hac de re authores inquisiverit. Idem Eximus cit. lib. c. 18. n. 10, ait, Concilia, & Patres de hoc physico influ-
xu nihil specialiter tractasse. Non tamén nego, etiam oppositæ sententiæ magnam probabi-
litatem inesse.

Probant quidam hanc conclusionem sic. Gratia excitans non tantum deberet influere physicè in actus salutares hominis justi, sed etiam in actus peccatoris, (non enim videtur ulia ratio, quare in uno casu debeat influere, & non

in altero, cùm in utroque gratia detur ad actus eos eliciendos) atqui in homine peccatore non potest gratia excitans physicè influere: ergo prob. min. gratiæ excitans est causa principalis a-
ctus boni: ergo, si influeret physicè, deberet esse æquæ saltem perfecta, ac est ipse actus: atqui gratia excitans, utpote actus indeliberatus, non potest esse tam perfecta, ac est actus salutaris deliberatus: ergo non potest physicè influere. antec. 1. habetur ex S. Paulo 1. Cor. 15. v. 10. dicente: *Abundantiis illis omnibus laboravi: non ego autem, sed gratia DEI mecum: ubi in ope-
rando sibi gratiam, tanquam causam principa-
lem, præponit: conseq. est communis, & vide-
tur haberi ex naturali instinctu, quo judicamus,* ab imperfectiori non posse physicè, & simul principaliter produci aliquid perfectius. prob. etiam subsumptum: actus deliberatus, etiam non sit intrinsecè liber, tamen est, saltem ordinariè, magis interitus, aut clarus, aut firmus amplexus objecti, quam actus indeliberatus antecedens: adeoque iste, seu gratia excitans, saltem ordinariè, est imperfectior.

Si dicas, gratiam illam ex se non satis per-
fectam, ad hoc, ut sit causa principalis, elevari
à DEO, rectè urget Suarez: vel elevatur in-
trinsecè, & debet qualitas aliqua ponи in ipso
actu vitali, quod est incredibile: vel elevatur
extrinsecè, & melius dicitur, quod immediate
elevetur voluntas. Non autem eodem modo
requiritur, ut causa, moraliter tantum influens,
quamvis principaliter, seu quatenus principale
motivum repræsentat, sit æquæ perfecta, ac
est effectus, ut est clarum vel ex eo, quod ipsum
motivum repræsentatum sœpe non sit tam per-
fectum, quam vel actus, vel effectus, qui ob
illud elicitor.

Nec dicas, non quamlibet partiale causam physicam, sed tantum totam causam physicè influentem, debere esse æquæ perfectam, ac est actus, vel effectus; nam, licet hoc ve-
rum esse possit, quando nulla est causa principi-
alis, ut forte accidit in generatione tertiaræ speciei
animalis: tamen, quando una causa ex omnibus
est principalis, videtur ex communi instinctu,
quem habemus, quod illa debeat esse saltem tam
perfecta, ac est effectus. Quia tamén hæc ratio
videtur posse impugnari ex paritate cum lumi-
ne gloria (de quo in tract. de DEO num. 244.)
quod est causa physica principalis visionis beatifi-
cæ, quamvis sit imperfectius, ut iterum dixi-
mus tract. de DEO. num. 252. item in habitu-
bus aliis influentibus in actum, etiam imperfe-
ctioribus actu libero, & vitali (nam dicere, quod
perfectio vitalis compensetur per perfectionem
habitualitatis, seu exigentia ad permanendum,
foret dicere aliquid fatis incertum) hinc.

28. Prob. conclus. 2. aliter. Gratia excitans requiritur tam in justo, quam in peccatore: ergo deberet etiam physicè influere in actus peccatoris se convertentis, ita, ut ipsa, tanquam con principio intrinseco, instructus peccator, pos-
sit elicere actus salutares: ergo falsum esset,
quod communissimè dicunt Theologi, scilicet
quod habitus, quos justus habet, dent simpli-
citer posse: prob. conseq. gratia excitans da-
ret simpliciter posse; quia cum ipsa jam simpli-
citer posset peccator actus bonos elicere, con-

sequenter id etiam posset justus, in quo non minus debet semper adesse gratia excitans: & haec non haberet minorem vim in praesentia habituum, quam in eorum absentia.

Si dicas, gratiam excitantem non sufficere ad eliciendum actum bonum absque habitibus: sed si isti desint, debere adhuc eorum defectum suppleri per potentiam DEI extrosecè applicatam; in primis contradicis physici influxus patronis, & evertis præcipuum eorum fundamentum, quod est, potentiam debere per principia intrinseca redi expeditam; hoc enim juxta hanc responsum non fieret. Dein, si debet aliquis defectus suppleri per omnipotentiam DEI specialiter concurrentem, melius dicitur, quod omnis suppleatur, ne tribuatur gratia aliqua virtus partialis, qua non videtur ipsi convenire.

29. Prob. conclus. 3. Gratia excitans est actus intellectus, vel solus, ut juxta quosdam autores aliquoties contingit, vel una cum actu voluntatis, ut ordinariè, vel saltem ut plurimum sit: sed actus intellectus non potest influere in actum voluntatis: ergo. prob. min. actus unius potentiae non est principium physicum, & proximum actus alterius potentiae; quia, ut habet Suarez loc. de grat. c. 17. num. 6. ista sunt virtutes, vel actiones diversarum rationum: ergo. Confirm. In naturalibus cognitione non est principium physicum volitionis, nec voluntio cognitionis, ut teste Suarez loc. cit. num. 7. ab omnibus philosophis receptum est: ergo nec in supernaturalibus actus intellectus est principium physicum actus voluntatis; quia non est ulla ratio, quare DEUS aliud statuerit, vel aliam efficientiam actibus his tribuerit in ordine superno. Confirm. 2. Voluntas non dicitur movere intellectum, nisi imperando, & intellectus non dicitur movere voluntatem, nisi illustrando: sed haec utraque motio est tantum moralis, & alia non probatur: ergo.

Confirm. 3. conclus. ex communi autoritate, saltem implicitè pro nobis stante, eorum Theologorum, qui non admittunt elevationem extrinsecam voluntatis per omnipotentiam DEI extrinsecè applicatam; hi enim, quando queruntur, quānam sit causa physica actus, qui est ultima dispositio ad habitum e. g. in peccatore penitente, dicunt, causam esse ipsum habitum, & admittunt aliquam mutuam naturae prioritatem potius, quam assignent pro causa gratiam excitantem: ergo signum est, quod non agnoscant in hac gratia vim physicè effectricem. Tandem conclusio haec probatur etiam argumento negativo, ex eo scilicet, quod hic influxus physicus gratiae excitantis non sufficiens probetur: adeoque tantum admissi debeat influxus moralis, quem nemo negat.

30. Ob. 1. S. Paulus 1. Cor. 15. v. 10. ait: Non ego autem, sed gratia DEI mecum: ergo causa principalis actus salutaris est gratia: ergo debet esse physicè effectiva. Resp. neg. 2. conseq. Imò ex hoc textu, & ex eo, quod gratia debeat esse causa principalis, inferunt aliqui, ut dictum num. 27. quod gratia actualis non possit esse causa physica: & hinc debeat physicè concurrere gratia habitualis, sive habitus superni virtutum insularum: cùmque hi sint etiam gratia, potest de his intelligi S. Paulus

tanquam de physicè influentibus: de actuali autem gratia potest intelligi tanquam de moraliter influente. Quodsi habitus virtutum, ut continget in peccatore, desint, jam dictum est, supplexum influxum physicum ab omnipotenti DEI, quæ etiam est supernaturalis gratia increata. Accedit, quod sèpe causa principalis sit tantum moraliter influens, ut patet in mandante, & exequente.

31. Ob. 2. Concilium Milevanum can. 2. anathema dicit ei, qui dixerit, per gratiam DEI solum aperiri nobis intelligentiam mandatorum, ut sciamus, quid appetere, quid vitare debeamus, non autem per illam nobis præstari, ut, quod facienda cognoverimus, etiam facere diligamus, atque valeamus: ergo gratia non tantum illumina intellectum, sed etiam physicè influit. Resp. neg. conseq. Concilium loco citato loquitur de gratia justificante; nam hanc nominat can. 3. & dein can. 4. objecto vocat eandem gratiam; per gratiam autem sanctificare item præstari nobis etiam, ut id facere valeamus, seu vires physicas supernaturales, non negamus; quia per illam, tanquam quasi naturam, exiguntur nobis habitus infusi, & propter illam dantur.

Neque, ut observat Gormaz, per gratiam justificantem intelliguntur tantum affectiones, vel illuminationes supernæ; cùm Tridentinum sif. 6. c. 7. eam à gratiis istis, & aliis actualibus, distinguat. Saltem probari non potest, Concilium loqui de solis gratiis actualibus, & non etiam simul de gratia habituali, aut gratia supernorum habituum.

Dein per illuminationes illas, & pias affectiones, non tantum datur qualisunque intelligentia mandatorum, sed, maximè ratione inspirationum voluntatis, datur etiam dilectio aliqua indeliberata boni: itēmque dant vites, si non physicè, moraliter saltem cooperantes: cùmque, ut habet Suarez cit. l. 3. de grat. c. 15. num. 4. voluntatis imbecillitas, utpote ex ignorantia, & infirmitate orta, magna ex parte moralis sit, per auxilia moraliter adjuvantia magna ex parte potest tolli, & totaliter per conpropria supernaturalia, præter gratiam excitantem requisita, scilicet per habitus &c.

32. Ob. 3. Trident. sif. 6. c. 5. dicit, nos cooperando gratiae disponi ad justificationem: ergo cooperamus ipsis: ergo ipsa operatur physicè; quia nos operamur physicè. Resp. neg. ultimam conseq. cooperari non significat operari in eodem genere causalitatis. Sic consulens, & mandans, & physicè exequens homicidium, cooperantur, quin primi duo operentur physicè. Sic fides tantum moraliter influat in actus voluntatis salutares, & tamen dicitur Jacob. 2. v. 22. Vides, quoniam fides cooperabatur operibus illius: scilicet Abraham circa sacrificandum Iacobum physicè operantis. Sic Tridentinum ipsum sif. 6. c. 10. ait: Cooperante fide bonis operibus crescent: quin fides physicè influat in actus humilitatis, charitatis &c. Adde, quod Tridentinum loc. cit. videatur loqui de gratia excitante, ac adjuvante, quasi de distinctis: ergo, licet diceret, aliquam physicè concurrere, non sequeretur, eam esse excitantem.

33. Ob. 4. Concilia, & Patres, agentes contra Pelagium, nullam faciunt mentionem de gratia

ta habituum supernaturalium; sed dicunt, nobis per ipsas illustrationes, & pias affectiones, præberi sufficientiam ad actus salutares: ergo superposuerunt, has gratias illustrationum physicè influere. Relp. Concilia & Patres etiam mentionem faciunt habituum supernaturalium, ut Vienense sub Clemente V., *Clementina, de summa Trinit.* & fide Catholica: item Trident. sess. 6. c. 7. ubi ait, infundi fidem, spem, & charitatem: rursus Innocentius III. C. Majores. de baptismo. §. illud verò: ulterius S. August. l. 22. de civit. DEI c. 24. dum ait: Præter enim artes bene vivendi, & ad immortalē perveniendi felicitatem, que virtutes vacantur, & solum DEI gratiā, que in Christo est, filii promissionis, regnique donantur. Quodsi contra Pelagium de his habitibus mentionem non faciant, inde est; quia voluerunt modo optimo ostendere necessitatem gratiæ, quam melius ostendebant in illuminationibus, & affectionibus supernis, quam in habitibus.

Ratio est; quia illæ illuminationes &c. ita sunt necessariæ, ut non possint extrinsecè per omnipotentiam DEI suppleri; non enim potest quis cognoscere per solam omnipotentiam extrinsecè applicatam, vel per alterius cognitionem extrinsecam: econtra habitus non sunt ita necessarii; sed eorum defectus potest suppleri per omnipotentiam DEI, extrinsecè applicatam: imò in peccatoribus ita suppleretur. Quare SS. Patres magis de illis gratiis actualibus, quam de his habitualibus, agebant, ut scilicet necessitatem gratiæ, nobis inhærentis, clarius contra Pelagium ostenderent: quod bene notandum ad mentem Conciliorum, & Patrum, intelligendam, in forma neg. conseq. non enim volunt SS. Patres, totam sufficientiam nobis dari per eas gratias actuales, sed tantum sufficientiam ab extrinseco insupplebilem, & magis necessariam. Quæ responsio firmatur ex communī autoritate Theologorum, qui aliam causam physicam allignant, ut dictum num. 28. & 30. nec putant, ex Conciliis hanc sufficientiam gratiæ excitantis in genere physico eruiri.

34. Ob. 5. S. August. in illud ad Rom. 8. v. 14. Qui spiritu DEI aguntur: ait, plus esse, agi, quam regi (quod regi est moraliter juvari) ergo agi est physicè juvari. Confirm. Idem S. Doctor psalm docet, illustrationes, & affectiones pias causalē salutem: ergo physicè effectivè concurrunt. Relp. neg. cons. Textum, & mentem S. Augustini fūsē explicavimus à num. 21. quem vide. Ad confirm. neg. cons. nam modò illustrationes illæ &c. sint causæ morales, quales esse dicimus, verè causant: nec probari potest, quod aliam causalitatem gratiæ excitanti tribuat S. Augustinus. Certè ejus vim tractivam (qua est ejus vis effectiva) ut vidimus n. 23. comparatramo ostendo ovi, vel nucibus ostensis puer: adeòque plus quam moralē causalitatem ei non tribuit. Iterum, cùm ait l. de spir. & liter. c. 34. Visorum suasionibus agit DEUS, ut velemus, & ut credamus: sanè non aliam, quam moralē efficientiam adstruit. Rursus, cùm l. 2. de peccator. merit. & remiss. c. 19. ait, nos, dum oramus auxilium ad perficiendam justitiam, non aliud deprecari, quam ut appareat, quod latebat, & suave fiat, quod non delebat (de quo textu vide n. 17.) sanè indicat, nos non aliud

adjutorium petere, quam quod moraliter nos adjuvet: adeòque nec aliud recipere. 35. Dices. Juxta nos istæ illuminationes neque essent causæ morales; non enim cognitio rei causat, aut movet; sed tantum est applicatio motivi: ergo gratia esset tantum conditio moralis, non vero causa. Resp. neg. antec. quia ad causam moralem suffici, si moveat, quia est: atqui illæ illustrationes movent, quia sunt: nec tantum movet objectum per eas repræsentatum, sed etiam movent ipsæ; alias neque consilium diceretur causa moralis; sed tantum ratio per id applicata: nec imperium domini moveret servum, sed tantum potestas jurisdictionis per imperium applicata, qua sunt contra communem. Sic etiam omnes dicunt, exhortationem mouere, & non tantum rationes, seu objecta per eam repræsentata; unde, licet cognitio finis non sit causa finalis, tamen potest esse causa moralis; quia censetur etiam ipsa, in communi astimatione, mouere, saltem in concreto cum objecto, & non esse pura puta applicatio causa moralis. Certè tales illuminationes supernæ, sunt quasi locutiones, aut consilia, aut præcepta DEI, quibus nobis suadet, aut præcipit, aliquid faciendum, aut omitendum: si ergo in naturalibus consilia, præcepta &c. sunt verè causæ morales, cur non sunt in supernaturalibus etiam istæ illuminationes?

36. Ob. 6. Omnis cognitio, vel affectio, perse dirigenz ad agendum, influit physicè in actum: ergo etiam illustratio ista gratiæ. prob. antec. omnis forma, essentialiter præsupposita ex parte principii, censetur cum ipso physicè concurrere: atqui cognitio est talis forma: ergo. Confirm. Liberum arbitrium non est tantum insufficiens in genere morali, sed etiam in genere physicō ad actus supernos: ergo non tantum juvatur à gratia in genere morali, sed etiam in genere physicō. Relp. neg. ant. ad prob. neg. ma, potest enim talis forma esse tantum conditio in genere physicō, & causa in genere moris: & sic planè se habere videtur in ordine naturali cognitio respectu volitionis, ut ex Suarezio diximus n. 29. sic etiam se haber fides respectu bonorum operum, de qua n. 32. Ad confirm. dist. conseq. Liberum arbitrium juvatur à gratia actuali illustrationis, vel affectionis, in utroque genere, neg. conseq. juvatur ab illa in genere morali: in genere physicō autem à gratia habituum intrinsecorum, vel omnipotentiæ extrinsecè applicata, conc. conseq. non enim debet gratia actualis excitans sola dare sufficientiam in omni genere; modò enim ipsa det aliquam, & alia gratia det aliam, jam verum est, gratiā juvari naturam infirmam.

37. Ex hucusque dictis infertur, gratiam aliam esse moraliter, aliam physicè adjuvantem. Gratia excitans est moraliter adjuvans, casu quo quis ei consentiat: quo casu etiam est moraliter cooperans. Gratia physicè adjuvans alia est physicè adjuvans effectivè, alia adjuvans formaliter. Illa adjuvat aliquid efficiendo: & talis gratia sunt habitus superni, quando cum ipsis elicimus actus bonos, vel, si hi desint, est omnipotentia DEI extrinsecè applicata, loco habituum concurrens. Gratia physicè formaliter adjuvans est ipse actus liber, & salutaris, qui & ipse est gratia

gratia actualis adjuvans; quia etiam est concrus DEI, supernaturalis, & multò magis ex gratia DEI, quā ex operatione hominis: & de hoc actu etiam verum est illud Apostoli: i. Cor. 4. v. 7. Quid autem habes, quod non acceperisti? Si autem acceperisti, quid gloriaris, quia non acceperis? Et quidem actus liber, ac salutaris est gratia adjuvans illa, quam n. 14. ex S. Augustino, diximus vocari auxilium quo, & conjungitur cum consensu per identitatem.

Ubi addendum, quod gratia omnis, sive sit illuminatio, sive habitus, aut augmentum habituum, sive concursus DEI supernus, sive ipsa visio beatifica &c, uno verbo, omnis gratia illa, quam per precedentes bonos actus meremur, etiam sit, & dicatur gratia: communiter autem dicitur gratia pro gratia: per quam intelligitur illa, quā ratione prioris gratiae est debita. Sic S. Augustinus l. de gratia, § libero arbitrio c. 8. Sine dubio § vita eterna, quae bone vita redditur, DEI gratia est; § ipsa enim gratia datur; quia gratia data est illa, cui datur. Sed illa, cui datur, tantummodo gratia est: hec autem, quā illi datur, quoniam primum ejus est, gratia est pro gratia. Et hic loquendi modus desumptus est ex Joann. 1. v. 16. De plenitudine ejus nos omnes acceperimus, § gratiam pro gratia. Hinc Trident. sess. 6. c. 16. docet, etiam beatitudinem nostram esse mercedem bonorum operum, & simul gratiam, filiis DEI per Christum promissam. Item S. Thomas legit. 2. in illud Pauli i. ad Timoth. 4. v. 8. Reposta est mihi corona justitiae: querit, quomodo sit corona justitiae, cūm sit gratia? & respondet, esse justitiam, quantum ad actum procedentem à voluntate, & esse gratiam, quantum ad radicem merendi.

QUESTIO II.

De Necessitate Gratiae Actualis.

ARTICULUS I.

An Gratia sit necessaria ad actus supernaturales, tum intellectus, tum voluntatis.

38. CEleberrima haec questio fuit, maximè tempore S. Augustini, inter Catholicos, & Pelagianos, ac Semipelagianos. Negavit initio Pelagius, gratiam supernaturalem necessariam esse ad opera bona, ac ad salutem conductentia. Dein, accusatus de hoc errore, admisit, necessariam esse gratiam: per hanc tamen intellexit libertatem, à DEO homini gratuitò donatam. Potesta admisit præter libertatem etiam gratiam, quā statret in lege, atque doctrina, & exemplis Christi. Quibusunque autem dein usus sit verbis æquivocis, aliam gratiam internam non admisit, ut patet ex S. Augustino citato à nobis num. 422, de DEO. Videri etiam hac de re potest Theodosius Eleutherius in appendice Historie de auxiliis.

Fundamentum autem hujus hæresis erat, quod putaret Pelagius, admissa necessitate gra-

tiae everti libertatem; cūm judicaret, eum liberum esse non posse, qui indigeret auxilio alieno; sic enim Critobulum, seu Pelagianum, loquentem inducit S. Hieronymus. Libro i. dialog. adversus Pelagianos cap. 1. Si enim absque DEO, & nisi per singula ille me juverit, nihil possum agere, nec pro bonis me justè operibus coronabit, nec affliget pro malis: sed in utroque suum, vel recipiet, vel damnabit auxilium. & cap. 2. Mibi autem nullus auferre poterit libertas arbitrii potestarem, ne, si in operibus meis DEUS adjutor extiret, non mihi debeatur merces, sed ei, qui in me operatus est. Quem errorum refellit Concilium Senonense decreto 15. de libero arbitrio, sic docens: Neque tamen tanta gratiae necessitas libero prejudicat arbitrio; cūm illa semper sit in promptu, nec momentum quidem prætereat, in quo DEUS non stet ad ostium, & pulsat: cui, si quis aperuerit januam, intrabit ad illum, & combatit cum illo: nec denique tale sit bujusmodi trahentis DEI auxilium, cui resisti non possit.

39. Jam Semipelagiani, sive Massilienses, in pluribus quidem à Pelagio recedebant, sed tamen non omnino, & quod spectat ad prætem questionem, non quidem admittebant, totum justificationis negotium esse in libertate naturali hominis positum; sed tamen initium fidei & primam vocationem; ajebant enim: sicut z. grotius potest quidem ex suis viribus vocare medium, non tamen potest se sanare, ita natura nostra ægrotia, ex se potest vocare, seu implorare DEUM, ut ipsam sanet, sed non potest sanam se reddere. Putant (ait S. Augustinus l. de predestinatione Sanctorum c. 2.) ex nobis esse fidei etiam, & ex DEO esse fidei supplementum. Ex quo infert rectè S. Doctor, eos velle, quod gratia prima secundum merita detur, & jam non sit gratia, sed merces.

Non autem admiserunt gratiae interioris necessitatem, etiam ad initium fidei; damnat enim Innocentius X. hanc propositionem & Jansenii: Semipelagiani admittebant prævenientiam gratiae interioris necessitatem ad singulos actus, etiam ad initium fidei, & in hoc erant heretici: quod vellet, eam gratiam talem esse, cui posset humana voluntas resistere, vel obtemperare: de qua vide dicta in tractatu de DEO. n. 420. Fundamentum hujus erroris erat idem cum fundamento Pelagi: quia putabant, alias everti libertatem, ut referit S. Augustinus epistola 103. sub initium, eoque gratia non esset in manu nostra. Alii putant, eos etiam existimasse, voluntatem non posse resistere gratiae efficaci: alii videtur hoc non convenire cum reliqua eorum doctrina. Sed, ut rectè advertit Arriaga disp. 35. de gratia sectione 5. n. 29, non est quærenda in hereticis consequentia doctrinæ, aut reflexio, seu attentionis talis ad omnia sua dicta, ut non possint ex suis assertis impugnari; unde, quamvis non semper fuerint uniformes, non sequitur, eos aliquid non dixisse; cūm hæreticorum sit propria inconstans, & disformitas doctrinæ.

40. Dicō. Ad omne actum supernaturale, & ad salutem æternam conductentem, sive intellectus, sive voluntatis: etiam ad initium fidei, & priam voluntatem credendi, necessarium simpliciter est auxilium gratiae supernaturalis. ita Catholici omnes. Probatur i. Hæc veri-